

УДК 342.51

ДО ВИЗНАЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ЧЛЕНІВ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

*Д. Д. Задихайло, науковий співробітник
НДІ державного будівництва
та місцевого самоврядування НАПрН України*

Присвячено аналізу змісту ст. 120 Конституції України щодо особливостей правового статусу членів Кабінету Міністрів України. Проблема конфлікту між виконанням публічних функцій — повноважень посадовими особами та реалізацією ними як громадянами України власної правосуб'єктності потребує більш докладного врахування в межах конституційно-правового регулювання. Підвищення ефективності роботи з боку членів Кабінету Міністрів України також потребує встановлення кваліфікаційних та репутаційних вимог до претендентів на зайняття відповідних посад.

Ключові слова: Кабінет Міністрів України, члени Кабінету Міністрів України, конституційно-правовий статус посадових осіб, органи управління підприємств.

Постановка проблеми. Конституція України в розділі 2 «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина» зафіксувала основні положення, що визначають правовий статус особи в Україні. За типом законодавчої техніки, що її застосував законодавець, ці положення містяться у вигляді конституційних принципів або викладені шляхом прямої фіксації відповідних правомочностей та обов'язків. Разом із тим сформований у тексті Конституції України загальний стандарт правового статусу особи практично реалізується в межах правових режимів, що застосовуються залежно до низки відповідних юридичних фактів.

Такими юридичними фактами можуть бути, наприклад, правова характеристика самої особи як іноземця (іноземного громадянина або особи без громадянства). І хоча у ст. 26 Конституції України передбачено, що іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, користуються тими самими правами і свободами, а також несуть такі самі обов'язки, як і громадяни України, винятки, встановлені Конституцією України і особливо законами України, є достатньо значущими і кількісно, і якісно, щоб стверджувати про особливий правовий режим реалізації правового статусу іноземних громадян, зокрема тих, що тимчасово перебувають на тери-

торії України (Закон України «Про правовий статус іноземців в Україні» — національний режим).

Слід зазначити, що Конституція України, прямо встановлюючи можливість введення в країні режиму надзвичайного воєнного стану, відповідно прямо визначає у змісті ст. 64, що в умовах воєнного або надзвичайного стану можуть встановлюватись окремі обмеження прав і свобод із зазначенням строку дії цих обмежень. У літературі відмічають, що до таких підстав слід було б додати також введення режимів надзвичайної екологічної ситуації та мобілізації. Адже в тексті законів України відповідно «Про зону надзвичайної екологічної ситуації» та «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» також ідеться про функціонально спрямовані та юридично передбачені обмеження прав громадян, зокрема, у процесі відселення людей з місць, небезпечних для їх проживання, примусового відчуження об'єктів приватної власності, запровадження особливого порядку розподілення продуктів харчування та предметів першої необхідності тощо [1, с. 138].

Особливий правовий режим реалізації конституційних прав і свобод можна встановити у зв'язку із застосуванням до особи (громадянина) кримінального покарання, у першу чергу таких його видів, як арешт, обмеження волі та позбавлення волі. Зазначимо, що відповідно до ст. 50 Кримінального кодексу України покарання є заходом примусу, що застосовується від імені держави за вироком суду до особи, визнаної винною у вчиненні злочину, і полягає в передбаченому законом обмеженні прав і свобод засудженого. У той же час зрозуміло, що застосування видів покарань, пов'язаних з позбавленням волі за комплексним характером названих обмежень, утворює власне особливий правовий режим реалізації правового статусу особи (громадянина). І хоча у ст. 63 Конституції України встановлено, що засуджений користується всіма правами людини і громадянина, за винятком обмежень, які зазначені законом і встановлені вироком суду, як уявляється, у вітчизняних суспільних умовах Конституція України мала б зафіксувати низку гарантій щодо практичного забезпечення прав і свобод, що залишаються у засудженого, а також указівку на перелік прав, що обмежуються, та обсяги цих обмежень.

Окремий правовий режим реалізації конституційно-правового статусу громадянина України уособлюють посадові особи. Цікаво зазначити, що особливості правового режиму реалізації ними власної правосуб'єктності пов'язані не тільки з визначеними обмеженнями, а й із наданням певних переваг. Так, у ст. 80 Конституції України передбачено надання народним депутатам України депутатської недоторканності, ст. 105 надає право недоторканності Президенту України на час виконання його повноважень тощо. Разом із тим Конституція України містить низку обмежень прав і свобод гро-

мадян України у зв'язку із зайняттям ними посад у тих чи інших органах держави чи органах місцевого самоврядування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як слушно стверджує Н. Нижник, інститут несумісності в конституційному праві відіграє важливу роль у системі поділу гілок влади, оскільки забезпечує стабільність та повноту виконання державно-владних функцій посадовими особами органів державної влади та перешкоджає створенню додаткових виявів корупції. Принцип несумісності спрямовано на обмеження суб'єктивних публічних прав суб'єктів владних повноважень з метою суворого та неухильного виконання останніми своїх владних функцій. Зарубіжний досвід організації державної влади свідчить про існування в законодавстві деяких держав публічно-правових обмежень для представників державної та місцевої влади (Греція, Іспанія, Молдова, Російська Федерація, США та ін.) [2, с. 827].

Однак слід зазначити, що загального «рамкового» для цих категорій посадових осіб обмежувального правового режиму Основний Закон не встановлює, отже, для кожної категорії посадових осіб питання обмежень їх приватно-правової правосуб'єктності вирішується в Конституції України окремо:

– відносно Президента України у ст. 103 Конституції України щодо неможливості мати іншого представницького мандата, обіймати посаду в органах державної влади або в об'єднаннях громадян, а також займатися іншою оплачуваною або підприємницькою діяльністю чи входити до складу керівного органу або наглядової ради підприємства, що має на меті одержання прибутку;

– відносно членів Кабінету Міністрів України, керівників центральних та місцевих органів виконавчої влади у ст. 120 Конституції України щодо заборони суміщати свою службову діяльність з іншою роботою, крім викладацької, наукової та творчої у позаробочий час, входити до складу керівного органу чи наглядової ради підприємства, що має на меті одержання прибутку. Слід зазначити, що рішенням Конституційного Суду України від 17 жовтня 2002 р. у справі № 1-4/2002 (справа про суміщення службової діяльності керівників органів виконавчої влади) визначено, що до посадових осіб органів виконавчої влади, які не мають права входити до складу керівного органу чи наглядової ради підприємства, що має на меті одержання прибутку, належать:

1) Прем'єр-міністр України, Перший віце-прем'єр-міністр України, віце-прем'єр-міністри України, міністри — члени Кабінету Міністрів України;

2) посадові особи, які очолюють інші, крім міністерств, центральні органи виконавчої влади;

3) голови місцевих державних адміністрацій — керівники місцевих органів виконавчої влади;

– відносно професійних суддів у ст. 127 Конституції України щодо заборони належати до політичних партій та профспілок, брати участь у будь-якій політичній діяльності, мати представницький мандат, обіймати будь-які інші оплачувані посади, виконувати іншу оплачувану роботу, крім наукової, викладацької та творчої.

Слід зазначити, що Конституція України визначає особливості такого правового режиму у даному разі шляхом включення прямих, хоча і різних за змістом і обсягом заборон, що обмежують правосуб'єктність названих видів посадових осіб.

З другого боку, питання щодо несумісності депутатського мандата з іншими видами діяльності, зокрема відносно правового статусу народного депутата України згідно із ст. 78 Конституції України, містить відсилання до поточного закону, який і має завданням установити необхідні обмеження та заборони. Аналогічно шляхом відсилання до поточного законодавства у ст. 141 Конституції України вирішено питання щодо особливостей правового статусу голів, депутатів місцевих рад.

У той же час особливості правового становища низки інших посадових осіб, включаючи прокурорів, узагалі не отримали будь-якої конституційно-правової регламентації.

Таким чином, Конституція України не містить ні узагальненої правової формули обмежень правового статусу громадян у зв'язку з виконанням ними функцій посадових осіб органів держави та органів місцевого самоврядування, ні визначення таких обмежень по кожній без винятку категорії посадових осіб, що стали об'єктом конституційно-правової регламентації. Винятком із цього фактично є тільки Президент України, члени Кабінету Міністрів України, керівники центральних та місцевих органів виконавчої влади, а також професійні судді.

Формулювання цілей. Саме проблема організації виконавчої влади в Україні протягом усього періоду існування нашої держави залишається однією з найбільш гострих. Процеси її реформування тривають з моменту набуття Україною незалежності, однак до теперішнього часу правовий статус і органів виконавчої влади взагалі, і вищого в їхній системі — Кабінету Міністрів України вважається далеким від досконалості, що визнають як науковці, так і практики [3, с. 23].

Ураховуючи велике суспільно-політичне значення діяльності Кабінету Міністрів України і власне ефективності персональних зусиль з боку вищих посадовців — членів Кабінету Міністрів України, проблематика точного визначення особливостей їх правового статусу є нагальною проблемою конституційно-правової науки.

Актуалізація питання саме в такій постановці загострена розглядом у Конституційному Суді України справи за конституційним поданням 53 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 2 частини першої ст. 7, п. 2 розділу 8 «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції». Адже питання щодо конституційності заборони широкому переліку посадових осіб держави, у тому числі членам Кабінету Міністрів України, брати участь у загальних зборах акціонерів чи учасників підприємств або організацій, що мають на меті одержання прибутку, є симптоматичним наслідком безсистемного вирішення в законодавстві України названого питання.

Виклад основного матеріалу. З огляду на те, що діяльність держави відбувається шляхом ухвалення відповідних владних вольових рішень особливою категорією громадян — посадовими особами, у ч. 2 ст. 19 Конституції України зафіксовано, що ці посадові особи діють лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. Звісно, що ця норма стосується реалізації посадовими особами своїх владних функціональних повноважень і є формою законодавчої фіксації універсального правового принципу «заборонено все, що не дозволено».

У той же час посадові особи поза виконанням своїх функціональних управлінських зобов'язань були і залишаються громадянами України з відповідним обсягом конституційної правосуб'єктності, визначеним у розділі II Конституції України «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина». Одним із ключових положень щодо реалізації правового статусу громадянина згідно зі змістом ст. 22 Основного Закону є невичерпність його прав і свобод, що, у свою чергу, є формою фіксації універсального правового принципу «дозволено все, що не заборонено».

Зрозуміло, що реалізація зазначених взаємовиключних принципів у процесі практичної реалізації посадовими особами своїх владних повноважень у сфері діяльності органів публічної влади, з одного боку, та власної правоздатності у сфері приватноправових відносин — з другого, потенційно містить конфліктогенний потенціал, можливість виникнення конфлікту публічних та приватних інтересів.

Саме тому законодавець у першу чергу в нормах Конституції України передбачив особливості правового режиму реалізації прав і свобод громадянами, що є посадовими особами, але зробив це, використовуючи різні критерії визначення кола відповідних правовідносин, зокрема об'єктний і суб'єктний, однак в усіх випадках несистемно і вельми фрагментарно.

Так, у ст. 42 Конституції України, що фіксує право на підприємницьку діяльність серед переліку прав, свобод та обов'язків людини і громадянина,

дійсно зафіксовано застереження щодо обмежень за законом підприємницької діяльності депутатів, посадових і службових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Таким чином, реалізація «об'єктного» критерію в конституційно-правовому регулюванні визначає спрямованість поточного законодавства на обов'язкове встановлення тих чи інших обмежень посадовим особам у реалізації ними одного з власних конституційних прав, що є об'єктами конституційно-правового регулювання і водночас об'єктами конституційно-правових відносин. (Слід зазначити також, що згідно із ст. 128 Господарського кодексу України громадянин визнається суб'єктом господарювання в разі здійснення ним підприємницької діяльності за умови державної реєстрації його як підприємця без статусу юридичної особи.). У той же час слід констатувати, що застосування «об'єктного» критерію визначення обмежень правосуб'єктності посадових осіб у ст. 42 Конституції України є чи не єдиним випадком у цілому розділі II Основного Закону.

У цьому сенсі треба визначити, що законодавець у тексті Конституції України застосовує в першу чергу «суб'єктний» критерій, прямо фіксуючи, зокрема, у ст. 120 Основного Закону заборону членам Кабінету Міністрів України, керівникам центральних та місцевих органів виконавчої влади права суміщати свою службову діяльність з іншою роботою, крім викладацької, наукової та творчої у позаробочий час, входити до складу керівного органу чи наглядової ради підприємства, що має на меті одержання прибутку.

Конституційний Суд України, ухвалюючи рішення по справі згаданого конституційного подання, у своєму тлумаченні використав певну колізійність законодавства щодо визначення кола органів управління, зокрема господарського товариства, до яких належить як вищий орган — загальні збори учасників або акціонерів, так і виконавчий орган господарського товариства, що здійснює безпосередню оперативно-управлінську діяльність. Скористався Конституційний Суд України і прогалиною у конституційно-правовому регулюванні щодо такої категорії, як корпоративні права, фактично прирівнявши їх до права власності. Разом із тим корпоративні права, згідно із ст. 167 Господарського кодексу України, — це права особи, частка якої визначається у статутному фонді (майні) господарської організації, що включають правомочності на участь цієї особи в управлінні господарською організацією, отримання певної частки прибутку (дивідендів) даної організації та активів у разі ліквідації останньої відповідно до закону, а також інші правомочності, передбачені законом та статутними документами. Отже, Конституційний Суд України визнав заборону посадовим особам, зазначеним у п. 1 ч. 1 ст. 4 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції», брати участь у загальних зборах підприємства або організації, що має на

меті одержання прибутку, такою, що суперечить змісту статей 24 та 41 Конституції України, чим фактично уточнив зміст ст. 120 Основного Закону в частині заборони входити до складу керівного органу підприємства, що має на меті отримання прибутку, розуміючи як такий тільки виконавчий орган управління.

Разом із тим очевидно, що член Кабінету Міністрів України в результаті цього рішення Конституційного Суду України є необмеженим як у кількості підприємств, щодо яких він набуває та здійснює власні корпоративні права, так і у розмірі відповідних пакетів акцій, включаючи такі, що надають право вирішального впливу, тощо. Таким чином, член Кабінету Міністрів України, беручи участь у загальних зборах відповідних господарських товариств і, головне, зберігаючи щодо них корпоративні права, у тому числі на участь у розподілі прибутків таких товариств, є прямо зацікавленою особою в їх успішному господарюванні.

Звичайно, що міністри-мільярдери здійснюють власні корпоративні права не прямо, а за українською практикою опосередковано, переважно через офшорні «іноземні» компанії, тим не менше здійснене тлумачення законодавства України Конституційним Судом України фактично легалізує вияви системних конфліктів інтересів, зокрема, в економічній сфері між приватними інтересами осіб, що є носіями корпоративних прав, та інтересами суспільства в ефективному державному регулюванні економічних відносин. Фактично йдеться не про встановлення правового механізму розподілу економічної та політичної влади, а, навпаки, про зрошення в єдиному державному механізмі цих двох влад водночас. Між тим, навіть якщо пряма та максимально деталізована заборона членам Кабінету Міністрів України, як й іншим категоріям посадових осіб, зберігати або набувати корпоративні права щодо комерційних підприємств є за якихось причин неприйнятною, виникає питання щодо використання механізмів з передання таких корпоративних прав управління незалежним спеціалізованим суб'єктам господарювання.

По-перше, теоретично може бути розглянута можливість шляхом нормотворчого вдосконалення реанімації все ще чинного Декрету Кабінету Міністрів України «Про довірчі товариства», адже, згідно із ст. 1 цього документа, довірче товариство здійснює представницьку діяльність відповідно до договору, укладеного з довірцями майна щодо реалізації їх прав власників. Майном довірителя, згідно із цитованою нормою, є кошти, цінні папери та документи, які засвідчують право власності довірителя. За ст. 4 Декрету Кабінету Міністрів України «Про довірчі товариства» довірчі операції для громадян включають збереження та представницькі послуги для обслуговування майна довіртелів. Безперечно, що довірчі товариства отримали стійке не-

гативне суспільно-психологічне сприйняття і їх застосування навіть і в модернізованому вигляді є проблематичним. Однак створення спеціалізованих структур для управління корпоративними правами їх власників на період зайняття ними посад в органах держави та органах місцевого самоврядування може бути розглянуто.

По-друге, як традиційну форму можна застосовувати законодавчо сформовану вимогу до посадових осіб передати власні корпоративні права, зокрема цінні папери, в управління суб'єктів господарювання, що мають статус професійних торговців цінними паперами, діяльність яких ліцензується національною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

По-третє, може бути предметом розгляду проблема трансформації у визначеному напрямку діяльності компаній з управління активами, що створюються, зокрема, для управління активами корпоративних та пайових інвестиційних фондів згідно із Законом України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)». Важливо, що такі структури реально існують на ринку фінансових послуг і шляхом законодавчих змін та доповнень їх можна було б застосувати в механізмі розподілу політичної та приватної економічної влади. Слід зазначити, що на першому плані мають бути політична воля та дух Конституції України, а вже потім — пошук відповідних правових форм реалізації.

Таким чином, ст. 120 Конституції України слід розширити за переліком обмежень, що пов'язані із зайняттям посади члена Кабінету Міністрів України не тільки щодо участі у загальних зборах підприємств корпоративного типу, а в цілому встановити вимогу передання всіх корпоративних або інших прав щодо майнової основи будь-яких суб'єктів господарювання в управління спеціалізованим фінансовим установам. Як уявляється, така норма була б доцільною і в її універсальному значенні не тільки щодо членів Уряду України, а й відносно всіх інших категорій посадових осіб.

Аналізуючи проблематику конституційно-правового статусу посадових осіб, зокрема членів Кабінету Міністрів України, хотілося б торкнутися питання щодо необхідності розширити зміст ст. 120 Основного Закону переліком основних кваліфікаційних вимог для претендентів на отримання цих надзвичайно важливих повноважень державного управління. Як уявляється, типові посилення на політичний характер діяльності міністра є вкрай недостатніми для забезпечення таких професійно складних та відповідальних посад, як міністри фінансів, економічного розвитку та торгівлі України, регіонального розвитку будівництва та житлово-комунального господарства України та аграрної політики і продовольства України тощо.

Одним із численних прикладів, які можна навести на користь доцільності встановлення професійних кваліфікаційних вимог до членів Уряду, може бути,

зокрема, Закон України «Про банки і банківську діяльність», в якому в ст. 42 зафіксовано, що керівниками банку можуть бути дієздатні фізичні особи, які відповідають таким вимогам:

- 1) наявність вищої економічної, юридичної освіти чи освіти у галузі управління залежно від займаної посади;
- 2) стаж роботи у банківській системі за відповідним фахом не менше трьох років;
- 3) бездоганна ділова репутація.

Слід зазначити, що навіть така оцінна категорія, як «бездоганна ділова репутація», знайшла в Положенні про порядок реєстрації та ліцензування банків, відкриття відокремлених підрозділів низку кваліфікаційних критеріїв, що є цілком логічним з огляду на суспільне значення банківської справи, банківського законодавства.

За бажанням можна навести і безліч інших аналогічних прикладів, що стосуються встановлених законодавством України вимог до осіб, які претендують на зайняття керівних посад у фінансових установах різних видів.

Виникає логічне запитання: невже посада міністра чи голови державного комітету або державної служби є менш відповідальною та суспільно значущою, ніж посада керівника, заступника керівника недержавної фінансової установи?

Висновки. Проблема уникнення конфлікту інтересів у діяльності вищих посадових осіб держави між виконанням своїх публічних функцій, що мають забезпечувати суспільні інтереси та реалізацію власної приватної правосуб'єктності, зокрема у сфері майнових інтересів, потребує встановлення в Конституції України відповідної загальної формули обмеження правосуб'єктності посадових осіб. Як уявляється, таке доповнення конституційно-правового регулювання доцільно зробити шляхом розширення змісту ст. 19 Конституції України через доповнення її частиною третьою з відповідним застереженням щодо встановлення обмежень їх особистої правосуб'єктності з метою уникнення конфлікту між публічними та приватними інтересами в діяльності таких посадових осіб.

Необхідно розширити зміст ст. 120 Конституції України щодо заборони членам Кабінету Міністрів України особисто реалізовувати власні корпоративні права з встановленням обов'язкового порядку їх тимчасового передавання в довірче управління незалежним спеціалізованим фінансовим установам.

Слід розширити зміст ст. 120 Основного Закону шляхом встановлення кваліфікаційних фахових та репутаційних вимог до претендентів на зайняття посади члена Кабінету Міністрів України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Задохайло Д. Д. Надзвичайні повноваження Уряду України: проблема конституційно-правової регламентації / Д. Д. Задохайло // Вісн. Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Сер.: Економічна теорія та право : зб. наук. пр. — 2011. — № 1 (4) / Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. — Х. : Право, 2011. — С. 138–148.
2. Нижник Н. Р. Коментар до ст. 120, Конституція України : наук.-практ. коментар / Н. Р. Нижник ; редкол.: В. Я. Тацій (голова редкол.), О. В. Петришин (відп. секретар), Ю. Г. Барабаш та ін. ; Нац. акад. прав. наук України. — 2-ге вид., переробл. і допов. — Х. : Право, 2011. — 1128 с.
3. Марченко В. В. Конституційно-правовий статус уряду в країнах ЄС (на прикладі Франції, Федеративної Республіки Німеччини, Іспанії) : монографія / В. В. Марченко. — К. : Алерта, 2010. — 216 с.

К ОПРЕДЕЛЕНИЮ ОСОБЕННОСТЕЙ ПРАВОВОГО СТАТУСА ЧЛЕНОВ КАБИНЕТА МИНИСТРОВ УКРАИНЫ

Задохайло Д. Д.

Посвящено анализу содержания ст. 120 Конституции Украины, а именно особенностям правового статуса членов Кабинета Министров Украины. Проблема конфликта между реализацией публичных функций — полномочий должностных лиц и реализацией ими как гражданами Украины собственной правосубъектности требует более детального учета в масштабе конституционно-правового регулирования. Повышение эффективности управленческой работы со стороны членов Правительства Украины требует также установления квалификационных и репутационных критериев по отношению к претендентам на занятие соответствующих должностей.

Ключевые слова: Кабинет Министров Украины, члены Кабинета Министров Украины, конституционно-правовой статус должностных лиц, органы управления предприятий.

THE DEFINITION OF PARTICULARITIES OF LEGAL STATUS OF MEMBERS GOVERNMENT OF UKRAINE

Zadykhaylo D. D.

This article is devoted to the analysis of content of art. 20 of the Constitution of Ukraine, namely the particularities of legal status of the members of Government

of Ukraine. The problem of conflict between realization of public functions — the authority of functionaries and realization of their own legal capacity between them as citizens of Ukraine needs more detailed consideration in scale of constitutional regulation. The increase of efficacy of executive work of members of Government needs also the establishment of qualification and reputation criterion in relation to candidate for relevant position.

Key words: *Government of Ukraine, members of Government of Ukraine, constitutional status of functionaries, management of enterprise.*

УДК 346.14:332.82

ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЖБК У КОНТЕКСТІ БУДІВЕЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

О. П. Ковальова, здобувачка

Національний університет

«Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»

Розглянуто окремі аспекти законодавчого забезпечення та державного регулювання відносин на будівельному ринку, зокрема щодо такого його суб'єкта, як житлово-будівельні кооперативи. Обґрунтовано доцільність інституціоналізації даного типу учасників ринку будівництва та необхідність створення відповідної законодавчої бази їх функціонування.

Ключові слова: *будівельний ринок, житлово-будівельний кооператив, будівельна політика держави, правове регулювання правовідносин на ринку будівництва.*

Постановка проблеми. Економічні кризи впливають на всі сфери господарства, а будівельна галузь виступає своєрідним індикатором глибини кризи. При цьому чим сильніше кризові явища в економіці, тим повільніше в подальшому будівельна галузь виходить на свій докризовий рівень розвитку. Це пов'язано з інерцією інвестиційної сфери, тривалим циклом надання будівельних послуг.

Тому саме від можливостей активізації будівництва залежать темпи структурних трансформацій в економіці. Адже, як відомо, існує ефект мультиплікатора, який полягає в тому, що активізація будівельних робіт прямо зумовлює активізацію виробництва будівельних матеріалів, транспортних послуг, споживання енергії, користування різноманітними фінансовими послугами тощо.